

Rozhovor s Františkem Hezoučkým

PETR KLAVÍK A MICHAL VOLF¹

Jaderné zdroje se podařilo zařadit do taxonomie EU. Vnímáte to jako důležitý krok k rozšiřování jaderné energetiky v EU, nebo jde spíše o politický kompromis a o snahu vyhovět hlasitým podporovatelům jádra v čele s Francií?

To je taková velice formální otázka. Já si myslím, že je to hlas rozumu, a že to tak zůstane, protože ti, kteří chtěli jádro zadupat do země, nejsou lidé, kteří rozumějí fyzice a přírodě. Jsou to lidé, kteří svá přání by rádi uskutečnili přírodě navzdory.

Za Vaší profesní kariéry se podařilo spustit řadu jaderných bloků, nicméně v posledních letech se to příliš nedaří ani u nás, ani na Slovensku. Jak se díváte na průtahy ve výstavbě a oddalování spouštění třetího bloku JE Mochovce?

Tohle je velice jednoduchá ale na druhou stranu složitá otázka. Co se týče Mochovců, jedná se o tragédii řízení. To byly bloky, které byly tak-řka hotové. Hrubá stavba hotová, měli tam základní zařízení. Nemuselo se čekat na mnohé dodávky. Italský majitel (v té době) si vymyslel, že přebuduje blok na vyšší výkon 500 MW NETTO (ne brutto), takže to znamenalo významně předělat sekundární část. Pod italským vedením stavba nabírala zbytečné skluzu. Za tu dobu výstavby mimo jiné spousta firem skončila, zmizeli kvalifikovaní lidé a byli nahrazeni mladšími, kteří neměli ten potřebný přístup k práci a jakosti. Takže se ukázalo, že

¹ Otázky kladli Ing. Petr Klavík a Ing. Michal Volf, studenti doktorského studijního programu Katedry energetických strojů a zařízení Fakulty strojní ZČU.

jsou tam i vady, které si normální firma nemůže dovolit. Je to tragédie už jen kvůli tomu, že ty bloky jsou projektově někdy ze 70. let minulého století. Jsou to bloky dukovanského typu a na Dukovanech také došlo k navýšení výkonu, ale rozumně. Například výměnou rotorů turbín na sekundárním okruhu, čímž došlo k rozumnému navýšení výkonu na 500 MW BRUTTO. No a Italové byli příliš ekonomicky ambiciózní a chtěli hned od začátku vyšší výkon 500 MW NETTO, a já si myslím, že po zvládnutí spuštění primárního okruhu budou problémy se sekundárním okruhem, protože jsem viděl, jak se to tam dodatečně měnilo, a co všechno se upravovalo. Z toho mám obavu. Je to i lidský problém. Já jsem přesvědčen, kdyby byli rozumní a nechali původní projekt, který byl stejný jako první a druhý blok na Mochovcích, tak už to mohlo běžet. Ale ti Italové se ukázali jako velice nedobří organizátoři výstavby.

A co oddalování výstavby nových bloků v České republice?

Vy jste byli studenty v době, kdy probíhal tendr na výstavbu třetího a čtvrtého bloku v Temelíně. Já jsem v té době dělal konzultanta pro ŠKODA JS na nabídce. Kdyby býval ČEZ, který je bohatou firmou, nechtěl získat garance ze strany státu a nechtěl převést veškerá rizika na stát, tak dneska už třetí blok mohl být v pokročilém stádiu spuštění. Tohle je mi líto. Byla to zmařená šance. Je to takové přešlapování lidí, kteří se neumí rozhodnout a neumějí vzít na sebe určité riziko, což výstavba s sebou vždycky nese.

Energetická společnost ČEZ zahájila tendr na stavbu nového jaderného bloku v Dukovanech. První nabídky od třech uchazečů dostane ČEZ do konce letošního roku. Jak hodnotíte projekty od těchto tří uchazečů, a který je podle Vás nejvhodnější v závislosti na zapojení českého průmyslu do výstavby?

To jsou dvě otázky. První je hodnocení projektů... a tak se bude zřejmě rozhodovat. Jsou tam jižní Korejci, dále americký Westinghouse (není tedy vlastněn americkými společnostmi, ale Arabskými šejky, ale berme to tak, že je to americká společnost, protože sídlí v Americe) a EdF

(Framatom). Ty projekty mám dost dobře nastudované, ale nechci je veřejně hodnotit mimo akademickou půdu. Co se týče připravenosti, tak to je míra důvěryhodnosti. Teď se pouštím na tenký led, protože hodnotit dodavatele ještě před vypsáním tendru je velice pofiderní. Myslím si, že Jižní Korea je schopná dostát závazků velice dobře, protože má projekt (nevím co ještě nabídnou, jestli 1000 nebo nějakou modifikovanou 1200, to se teprve uvidí), ale jako takovou společnost já hodnotím vysoko z hlediska schopnosti organizace, a že si jsou schopni dostát slovu. Co se týče dodávek u Korejců, mám obavu, že pokud bude ČEZ trvat na plnění harmonogramu, tak každý z těch dodavatelů (teď hovořím o všech) se bude snažit nalézt dodávky, které nebudou zpožďovat harmonogram. V takovém případě se budou muset naši dodavatelé velmi snažit, jinak budou nahrazení nikým jiným, kdo to dodá v termínu. To se týká i Westinghousu, který dodával velké komponenty do Číny z Jižní Koreje. Tam je doprava přes Žluté moře velice snadná. Mám dojem, že v případě, kdy bude vybrán Westinghouse, bude využívat své zaběhnuté řetězce dodavatelů z výstavby v Číně. Tam patří i dodavatelé z Jižní Koreje. Takže KHNP bude zřejmě zapojena ve výstavbě, i když vyhraje Westinghouse. Byl bych rád, aby se naši přiživili aspoň v těch částech klasických, bude to hodně záležet na tom, jaká firma se postaví do čela a začne trochu lobovat za náš průmysl. Co se týče Francouzů, jejich vlastní projekty mají obrovská zdržení. Jakým způsobem přistoupit k výstavbě, aby zdržení nevznikla, je nesnadné. Francouzi nemají 1200, ale 1400 a 1600, to je Olkiluoto3. Zním určité detaily důvodů, které jsem se dozvěděl z obou stran: tj. od Francouzů i od Finů. Navzájem se obviňovali ze zdržení výstavby. Myslím si, že Francouzi i Američané jsou v situaci, kdy z důvodu dlouhodobé nečinnosti v investiční výstavbě ztratili do značné míry kompetence, což se nedá říct o Korejcích. Mám do určité míry nápad, kterým by se daly posílit tyto dvě firmy našimi firmami organizací výstavby, pokud by naše firmy k podpoře byly přizvány. V příspěvku, který jsem napsal s panem Ing. Hlavatým, se zmiňujeme, že když je dodavatel v nesnázích, tak není vhodné čekat a nechat ho, ať se utopí. Protože ztráty v důsledku prodloužení výstavby jsou daleko horší než kdejaká penalizace. To ale přináší i problém soudních sporů. V případě Westinghouse, který sám nestaví, ale najímá

si na to firmu Bechtel, je otázka, do jaké míry jsou jejich zaměstnanci kvalifikovaní. Nemusí přijít ti, kteří mají za sebou stavbu bloků v Číně. Úspěch Westinghouse je ale dán Číňany, nikoli Westinghousem. Zrovna tak úspěch výstavby EPR v Číně je úspěchem čínského přístupu. To znamená, je-li dodavatel v nesnázích, je na místě, aby nastoupil budoucí vlastník a pomáhal, seč je to možné, aby kompenzoval slabiny dodavatele. To k tomu, co se týče toho vypsaní tendru? Já mám stále obavu, že dokud se nekopne do země, tak je otázkou, jestli ČEZ to nestáhne zpátky. Byla by to obrovská ostuda. My, co se vyznáme trochu ve výstavbě, víme že, lidé, kteří nikdy nic nestavěli, se výstavby bojí. Je to riziko, které ponесou, může se to velmi zamotat, a i v ČEZu jsou lidé, kteří jsou tzv. zamotávači. Dokud se nezačne stavět, nekopne se do země a nebudou k dispozici veškeré podmínky pro stavbu, zejména podepsaný kontrakt se závazným harmonogramem, tak já budu mít obavu, že se to přeruší znovu. Současné Dukovanské bloky nepojedou do nekonečna, musíme myslet i na jejich náhradu. Před pěti lety vznikly pochybnosti o životnosti Dukovan ze strany některých vysoce postavených úředníků z SÚJB. Začali hovořit o tom, že končí životnost Dukovan. Já jsem byl z toho zoufalý. Všude jsem psal a burcoval, že to není pravda, že je to záležitost fyzické schopnosti, a ne to co bylo kdysi vypsané jako projektová životnost. Způsobilo to značné škody. Způsobilo to, že ten pátý blok nebude stavěn v Temelíně, kde je vše připraveno, ale bude se stavět v Dukovanech, protože kraj Vysočina a okres Třebíč měly v té atmosféře obavu o ekonomický kolaps regionu, pokud by se současné bloky odstavily a nebyl tam žádný náhradní.

V současné době přednášíte na ZČU a ČVUT a máte tedy rovněž zkušenosti s univerzitním prostředím. Mohl byste srovnat úroveň vzdělání dnešních inženýrů a s dobou, kdy jste sám studoval? Přeci jen se v posledních letech v ČR žádný blok nestavěl, neprojevil se to tedy i na úpadku jaderného vzdělávání?

No, víte, já mám malinko zkušenost i s obdobím generace přede mnou. Znal jsem škodovácké konstruktéry – průmyslováky, kteří byli na úrovni inženýrů, a my jsme se jako mladí inženýři od nich učili a doháněli

jsme je. Neříkám, že každý škodoväcký konstruktér byl průmyslovák, ale byli takoví. Měli nadání, rostli. Ne každý musí být inženýrem, může se naučit všelicos i během praxe. Já v současné době mám někdy pocit, že když jsem končil průmyslovku, uměl jsem spoustu věcí, které dnešní inženýři neumějí. My jsme byli jako inženýři kromě teoretických znalostí. Někdy jsem byl zoufalý z toho, jaká dnešní úroveň studentů je. Snažil jsem se je povzbuzovat, protože já mám zkušenost třeba i s čínskými studenty. Ti jsou pilní, pracovití. A mám i zkušenost s inženýry z Pákistánu či z Íránu. To se nedá vůbec srovnávat. V každé zemi je to jiné, ale já bych tu Čínu vyzdvihl hodně vysoko. A myslím si, že náš inženýr by měl problém se v Číně prosadit. I průbojností. Naše děvčata a chlapci nejsou plnohodnotně připraveni do praxe, ale mohou a musejí hodně dohánět. Byl bych rád, aby alespoň věděli o tom, že musejí dohánět. Pokud byl nějaký větší kroužek, třeba dvanáct studentů, našel se alespoň jeden až dva, kteří byli výborní a táhli ten kroužek nahoru. Když je ten kroužek malý, tak je průměrný až podprůměrný. Myslím si, že je zapotřebí trochu víc přitlačit na studenty, aby to neměli tak jednoduché.

Technické vysoké školy napříč republikou se potýkají s úbytkem studentů a zájem o obtížný jaderný obor je i u nás na ZČU velice malý. Jak byste motivoval dnešní středoškoláky, aby si vybrali právě technický obor a jádro?

Nevím... Jedině vzorem. Já jsem vstoupil do energetiky v době, kdy bylo relativně málo elektroenergetických zdrojů. Když jsem byl student, tak to byly elektrárny Ervénice, Holešovice.... Kvůli nedostatku se proud často vypínal. Střídavě vypínali okresy nebo v Praze jednotlivé pražské části. Když jsme se učili, tak jsme si občas svítili i petrolejkami. Elektrická práce byla vzácná. Třeba i zdroj 100 MW v té době nebyl. První Tušimické turbíny byly stovky, a byl to na tu dobu neuvěřitelný progres. Podobně těch projektových 150 MW na A1 v Jaslovských Bohunicích také mělo hodně pomoci. Byla Ústřední správa energetiky, ta byla pro celé Čechy, Moravu a Slovensko dohromady. Teprve potom vznikly Slovenské elektrárny a ČEZ. Měl jsem štěstí, že v Jaslovských Bohunicích pracovala řada energetiků, kteří přišli i z elektráren budovaných

v severních Čechách. To byli úžasní lidé s velkým nadšením. Bralo se s hrdostí, že jsme pracovali pro energetiku, pro republiku. Dneska to zní zřejmě vznosně, ale byl v tom kus vlastenectví. Ona práce inženýra toto potřebuje také. Čili já říkám o té naší práci, že každý z těch mladých inženýrů by si měl uvědomit, že dělá jméno naší republiky a že by mu nemělo být příjemné, že budeme pomlouvání z neschopnosti. Byli jsme schopní a jsme dostatečně inteligentní. Je třeba vybrat správné lidi a budeme schopní dosáhnout velkých věcí. Problém je, aby v každé firmě v čele byl nějaký kvalitní tahoun, který udává směr. Ti ostatní se přidají.

Děkujeme za rozhovor.